

VÝSKUMNÝ ÚSTAV VODNÉHO HOSPODÁRSTVA
Nábr. arm. gen. L. Svobodu 5, 812 49 Bratislava

Zodpovedný riešiteľ: **Ing. Edita Drdúlová**

Názov výskumnej úlohy: **Prvý návrh finančného mechanizmu zaisťujúceho úhradu (návratnosť) nákladov na vodohospodárske služby, vrátane environmentálnych nákladov a nákladov na zdroje**

Interné číslo úlohy: **6730**

- Generálna riaditeľka ústavu: Ing. Ľubica Kopčová
- Riaditeľ: Ing. Juraj Brtko, CSc.
- Vedúci odboru: Ing. Július Klink
- Zodpovedný riešiteľ: Ing. Edita Drdúlová
- Spoluriešiteľ: Ing. Andrea Horňáková

O B S A H :

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ PRE ZAVEDENIE PRINCÍPU „ZNEČISŤOVATEĽ A UŽÍVATEĽ PLATÍ“ V ZMYSLE POŽIADAVIEK RSV	4
AKÝ MÁ BYŤ PODIEL FINANČNÝCH NÁSTROJOV NA KRYTÍ CELKOVÝCH NÁKLADOV ?	11
POTREBA UPLATNENIA EKONOMICKÝCH NÁSTROJOV VO FINANCOVANÍ VODNÉHO HOSPODÁRSTVA	12
PLATBY A POPLATKY V SÚČASNOSTI ZAVEDENÉ VO VODNOM HOSPODÁRSTVE V SR	12
NÁVRH PLATIEB A POPLATKOV V ZMYSLE PRINCÍPU „ZNEČISŤOVATEĽ A UŽÍVATEĽ PLATÍ“	13
POUŽITÁ LITERATÚRA	22
PRÍLOHY	23

TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ PRE ZAVEDENIE PRINCÍPU „ZNEČISŤOVATEĽ A UŽÍVATEĽ PLATÍ“ V ZMYSLE POŽIADAVIEK RSV

V súlade s pripravovanou novelou Vyhlášky MŽP SR č. 224/2005 Z.z. (bude nadväzovať na novelu zákona o vode č. 364/2004 Z.z., ktorá má nadobudnúť účinnosť v januári 2009) súčasťou Programu opatrení v Pláne manažmentu povodí majú byť praktické kroky a opatrenia prijaté na účely uplatnenia princípu úhrady nákladov za vodohospodárske služby a efektívne využívanie vôd. Tieto praktické kroky a opatrenia majú mať v Programoch opatrení podobu základných opatrení a doplnkových opatrení. Za základné opatrenie sa považuje „Zabezpečenie návratnosti nákladov za vodohospodárske služby“ cestou stanovenia primeraného príspevku rôznych využívaní vody v zmysle princípu „užívateľ a znečisťovateľ platí“, čomu musí predchádzať transpozícia článku 9 RSV do národnej legislatívy (do zákona o vode). Doplnkovými opatreniami sú konkrétne „Ekonomické a finančné nástroje (cena, dane a iné fiškálne - finančné nástroje)“.

Na zabezpečenie návratnosti nákladov vodohospodárskych služieb je potrebné zaviesť „finančný mechanizmus“ zaisťujúci úhradu (návratnosť) nákladov na vodohospodárske služby v zmysle článku 9 RSV.

Úloha prvý návrh „finančného mechanizmu“ zaisťujúceho úhradu (návratnosť) nákladov na vodohospodárske služby, vrátane environmentálnych nákladov a nákladov na zdroje“ znamená vlastne navrhnuť postupné zavedenie novej cenovej politiky pre vodné zdroje v súlade s požiadavkami RSV. Je to povinnosť členských štátov, ktorá vyplýva z článku 9 RSV, ktorý požaduje uplatnenie princípu úhrady nákladov na poskytované vodohospodárske služby.

Cena je jedným z ekonomických nástrojov a RSV požaduje uplatnenie ekonomických nástrojov v environmentálnej politike. **Povedzme hneď v úvode, že niektoré ekonomické nástroje v oblasti vôd v zmysle RSV sa už v súčasnosti v SR uplatňujú**, treba však prehodnotiť, či sú dostatočne účinné a následne ich účinnosť prípadne legislatívne posilniť (napr. poplatky za vypúšťanie odpadových vôd). **Ďalšie nové ekonomické nástroje bude potrebné postupne zaviesť** a následne taktiež zabezpečiť ich uplatňovanie legislatívou.

Cieľom novej cenovej politiky je dosiahnuť efektívnejšie využívanie vodných zdrojov, čo znamená i zefektívnenie vodohospodárskeho manažmentu s cieľom trvalo udržateľného využívania vodných zdrojov. Napr. vhodné ocenenie vody spotrebovávanej v poľnohospodárstve na závlahy by viedlo k efektívnejšiemu využívaniu a riadeniu odberu.

V zmysle článku 9 RSV majú členské štáty do r. 2010 zabezpečiť takú cenovú politiku, ktorá zohľadňuje princíp úhrady *celkových* nákladov vodohospodárskych služieb spojených s využívaním vodných zdrojov a zvlášť požaduje zahrnutie externých nákladov a nákladov na prírodné vodné zdroje. V rámci externých nákladov sa kladie dôraz na náklady environmentálne, t.j. náklady na ochranu životného prostredia. Súčasne majú členské štáty zabezpečiť *primeraný príspevok* rôznych spôsobov využívania vody, rozčlenený aspoň na priemysel, poľnohospodárstvo a domácnosti pri zohľadnení princípu „užívateľ a znečisťovateľ platí“. K požiadavke úhrady celkových nákladov treba podčiarknuť, že v zmysle RSV musia členské štáty brať do úvahy vlastne po prvýkrát v histórii environmentálnej politiky celkové náklady.

Ocenenie vodných zdrojov má teda stimulovať k efektívnejšiemu využívaniu vodných zdrojov a tým prispieť k environmentálnym cieľom RSV. Toto ocenenie - stanovenie ceny – s ohľadom na princíp celkovej úhrady nákladov vrátane nákladov environmentálnych a nákladov na zdroje vonkoncom nie je úloha jednoduchá, nakoľko *vodu nemožno posudzovať výlučne ako komerčný produkt*. Ak sa má brať do úvahy princíp „užívateľ a znečisťovateľ platí“, potom tiež **kalkulácia externých nákladov**, pod ktoré spadajú **náklady environmentálne a náklady na zdroje**, je pomerne komplikovaná.

Nová cenová politika sa má prejavovať v konkrétnych priamych zásahoch, ako zníženie dotácií, zmena vo výške poplatkov za využívanie vodných zdrojov (ich prehodnotenie a z toho vyplývajúca úprava ich výšky), zavedenie nových poplatkov, environmentálnych daní a pod. *Je potrebné postaviť si otázku: sú vodné zdroje dostatočne ocenené?* Oceňovanie vodných zdrojov by sa malo opierať o ekologicky postavené ciele stavu vodných zdrojov, o stratégie zamedzujúce znečisťovanie nebezpečnými látkami (napr. dôsledná aplikácia zákona o IPKZ, prehodnotenie jeho účinnosti, prípadne jeho novela), o efektívny manažment povodí a tiež o účasť verejnosti, ktorú RSV nezastupiteľne požaduje.

Pokiaľ ide o **primeraný príspevok rôznych užívateľov vody**, myslení sú najväčší znečisťovatelia vody, ktorých treba v súlade s požiadavkami RSV identifikovať minimálne v sektore priemyslu, poľnohospodárstva a domácností. Primeraný príspevok je však termín pomerne nejednoznačný a umožňuje určitý manévrovací priestor. Členský štát podľa svojich vlastných podmienok má možnosť zohľadniť sociálne, ekonomické, environmentálne, geografické a klimatické podmienky daného regiónu. **Uplatnenie princípu úhrady celkových nákladov vodohospodárskych služieb spojených s využívaním vodných zdrojov, t.j. zabezpečenie celkovej návratnosti týchto nákladov cestou finančného nástroja, akou je cena, prísnejšie resp. nové poplatky, zavedenie environmentálnej dane a pod., nie je jednoduché.** Zavedenie takýchto finančných nástrojov do vodohospodárskej politiky EÚ však RSV požaduje. Postup, ako sa členský štát vyrovná s „primeraným príspevkom“ k úhrade nákladov však musí byť transparentne podložený ekonomickou analýzou a kroky pre implementáciu úhrady celkových nákladov musia byť sprístupnené verejnému pripomienkovaniu. Zdôvodnenie postupu musí byť obsiahnuté i v Plánoch manažmentu povodí a takto aj dôležité zainteresované strany zapojené do implementačného procesu RSV majú možnosť vplývať na konečné rozhodnutie vlády pokiaľ ide o úhradu celkových nákladov a **internalizáciu externých nákladov**.

Členský štát EÚ sa môže prichýliť k neprijatiu zásady oceňovania vodných zdrojov pre určité využívanie vôd (napr. na závlahy a pod.), musí to však odôvodniť v Plánoch manažmentu povodí. Toto zdôvodnenie má poskytnúť ekonomická analýza (využívania vodných zdrojov povodí). *Tento postup vytvára tlak na vládne orgány, aby povolili dotované a nízke ceny vody len prípade, že verejnosť súhlasí s hradením externých nákladov takéhoto využívania vôd (napr. cestou poplatkov za znečisťovanie a čerpanie vody /poplatky či platby za odbery vody sú tiež forma environmentálneho poplatku/, environmentálnej dane a pod., čo sú vlastne **finančné nástroje na zahrnutie externých nákladov**.* Čo sú to ale tieto externé náklady? Sú to škody na životnom prostredí a na ľudskom zdraví. Ako ich však merať? Environmentálna ekonomika sa snaží sprostredkovať nejaké odhady takýchto škôd. Treba si uvedomiť, že tieto škody na životnom prostredí a na ľudskom zdraví majú svojich konkrétnych pôvodcov – zapríčiňovateľov, ale dopad majú na celú populáciu. Finančné nástroje by mali byť dostatočne silné na to, aby zahrnuli externé náklady určitého využívania vôd, aby boli v týchto finančných nástrojoch internalizované. Teda ceny, poplatky by mali odzrkadľovať ekologickú skutočnosť a *externými nákladmi by nemala byť zaťažovaná celá verejnosť, celá populácia, ale hlavne tí, ktorí sú pôvodcami devastácie životného prostredia.*

Ak členský štát sprísni poplatky za znečisťovanie vody, podporí zníženie znečisťovania vody (ak je v NV SR č.755/2004 Z.z. v súčasnosti stanovený koncentračný limit napr. pre CHSKc1 40 mg/l a tento limit sa upraví na nižší podľa emisných limitov povolených v toku, napr. na 35mg/l, t.j. podľa reality; znamená to, že znečisťovateľ bude platiť poplatok už pri nižšej hranici znečisťujúcej látky, teda poplatok bude prísnejší). Ak členský štát zvýši poplatky za odbery vody, vytvára takto podnet na úvahu o ekonomickejšom čerpaní vodných zdrojov. Uplatnenie akejkoľvek výnimky z oceňovania vodných zdrojov (napr. zavlažovanie) a zahrnutia externých nákladov musia vychádzať z participácie povodí na príprave plánov manažmentu povodí.

K vyššie zmienenej otázke dotovania cien vody je treba ešte uviesť, že otázka dotovania cien vody však v kontexte RSV nemá znamenať dotáciu zo strany štátu, ani by nemala znamenať návrat ku krížovým dotáciám medzi jednotlivými skupinami odberateľov – sektormi (priemysel, poľnohospodárstvo, domácnosti), ale má ísť hlavne o využitie hore uvedených finančných nástrojov na vykrytie tej časti nákladov za poskytované vodohospodárske služby, ktoré nebudú pokryté v cene vody.

Ako bolo už povedané, finančný mechanizmus má byť zavedený podľa čl. 9 RSV. Zavedenie finančného mechanizmu v zmysle novej stimulačnej cenovej politiky vo vodnom sektore je treba vidieť ako opatrenie, o *zavádzaní* ktorého má členský štát informovať v Plánoch manažmentu povodí. V prvom kroku takéhoto opatrenia ide o transpozíciu článku 9 RSV do národnej legislatívy. Následne je treba vypracovať nový, stimulačný finančný mechanizmus pre vodné hospodárstvo, t.j. novú koncepciu cenovej politiky v zmysle uvedeného článku 9 RSV. Napriek tomu, že sa v SR požiadavky článku 9 RSV nebudú dať zaviesť do roku 2010 podľa princípu „užívateľ a znečisťovateľ platí“ v plnom rozsahu, je nevyhnutné popísať v Plánoch manažmentu povodí kroky, ktoré sa na naplnenie uvedenej požiadavky článku 9 doteraz uskutočnili, t.j. situáciu súčasnú – teda uplatňovanie už fungujúcich ekonomických nástrojov, ktoré už dnes vyplývajú z platnej národnej legislatívy (napr. poplatkov za vypúšťané odpadové vody). Pokiaľ ide o ceny za pitnú vodu a odvádzanie a čistenie odpadovej vody – v SR je ÚRSO regulátorom týchto cien; v súčasnosti ÚRSO drží ceny vody na relatívne nízkej, stabilnej úrovni – a v najbližších troch rokoch sa v súlade s jeho regulačnou politikou a v súlade s politikou štátu ceny vody meniť nemajú; stanovisko ÚRSO je, že náklady na pitnú a odpadovú vodu v súčasnosti sú v cene vody úplne pokryté; opačný názor však majú vodárenské spoločnosti (majú štatút akciových, komerčných spoločností), ktoré argumentujú tým, že sa ceny vody musia zdvihnúť, aby mali v cene skutočne pokryté celé svoje náklady na poskytnutie týchto služieb a tiež náklady na *obnovu infraštruktúry* - nielen vo forme odpisov, ako je tomu v súčasnosti (pričom odpisy z prostriedkov EÚ a štátneho rozpočtu nemôžu byť zahrnuté do oprávnených nákladov, ale len odpisy z majetku nadobudnutého z vlastných zdrojov – čo má z hľadiska argumentácie ÚRSA logiku v snahe zabrániť dvojitému uplatneniu odpisov).

Z uvedeného vyplýva, že je to úloha dlhodobejšieho charakteru, prakticky sa jedná o proces prebudovania doterajšej cenovej politiky v oblasti vody, v zmysle intenzívnej aplikácie účinných finančných nástrojov. Pôjde o prehodnotenie dostatočnosti účinnosti už existujúcich nástrojov (napr. platieb a poplatkov za vypúšťanie odpadovej vody, za čerpanie vôd, ale aj prehodnotenie súčasných cien za pitnú a odpadovú vodu) a postupné zavádzanie i nových finančných nástrojov (napr. environmentálnej dane a pod.). Tieto finančné nástroje musia zabezpečiť prísun finančných prostriedkov, ktoré budú použité výlučne na vykrytie nákladov v zmysle predchádzajúceho textu. Aby bolo zabezpečené toto výlučné použitie na konkrétny cieľ, logicky musia byť finančnými nástrojmi získané finančné prostriedky zhromažďované

v osobitnom balíku, ktorého príjmom by mohol byť napr. Environmentálny fond, resp. iný špeciálne na tento účel vytvorený fond. Takýto fond potom musí takto získané prostriedky používať len na presne vymedzený účel, t.j. na dotovanie poskytovaných vodohospodárskych služieb.

Implementácia novej, tzv. stimulačnej cenovej politiky má súvis s a) **s návratnosťou nákladov na vodohospodárske služby**, ktorá má byť členským štátom zavedená do r. 2010 v zmysle čl. 9 RSV, ďalej je k stimulačnej politike potrebné b) **odhadnúť – ohodnotiť účinok (základných) opatrení na ekonomické sektory (domácnosti, priemysel, poľnohospodárstvo)** – toto však bude asi dosť „neisté“ odhadovanie. Tento odhad je možný až po definitívnom stanovení nákladov na opatrenia v Programoch opatrení v Plánoch manažmentu povodí, resp. keď bude známy definitívny balík finančných prostriedkov, ktoré budú reálne k dispozícii na realizáciu opatrení. Táto časť b/ bude v tomto prvom návrhu finančného mechanizmu len čiastočne rozpracovaná, dopracovaná môže byť až vo finálnom návrhu finančného mechanizmu v roku 2009.

Prípravným krokom k stimulačnej cenovej politike je odhad súčasnej úrovne – miery úhrady (návratnosti) nákladov na vodohospodárske služby, ktorý podľa požiadaviek RSV má zahŕňať popri národnej úrovni hlavne úroveň povodí. Návratnosťou nákladov vodohospodárskych služieb sa zaoberala úloha č. 6401 riešená na VÚVH v r. 2007. Jednalo sa o zásobovanie pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadovej vody poskytované vodárenskými spoločnosťami a vodohospodárske služby súvisiace s užívaním toku a poskytované SVP, š.p. (odbery povrchovej vody, hydroenergetický potenciál vodných tokov a energetická voda). Pre názornosť uvádzame v **Prílohe č. 1** návratnosť nákladov za rok 2004, 2005 a 2006 vyjadrenú v percentách za uvedené vodohospodárske služby. Už pokiaľ ide o dve základné vodohospodárske služby - zásobovanie pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadovej vody, *poskytovatelia týchto služieb musia reagovať na novú alebo zmenenú environmentálnu politiku, transponovanú legislatívu EÚ, poplatky za odvádzanie odpadových vôd a pokuty, sú vystavení prísnejšiemu tlaku pri stanovovaní sadzieb vodného a stočného, ktoré musia zohľadňovať potrebu návratnosti nákladov*; súčasne dochádza k obmedzovaniu alebo rušeniu dotácií na prevádzku a investície z centrálnej úrovne (zo štátneho rozpočtu), pričom ostatné zdroje, či už domáce alebo zahraničné sú často spojené s veľkými obmedzeniami.

Pozastavme sa ešte z iného pohľadu pri požiadavke článku 9 RSV, metodického dokumentu WATECO pre ekonomickú analýzu a praktických záveroch napr. workshopu o tzv. výnimkách v zmysle RSV (konanom v Kopenhagene v apríli 2008):

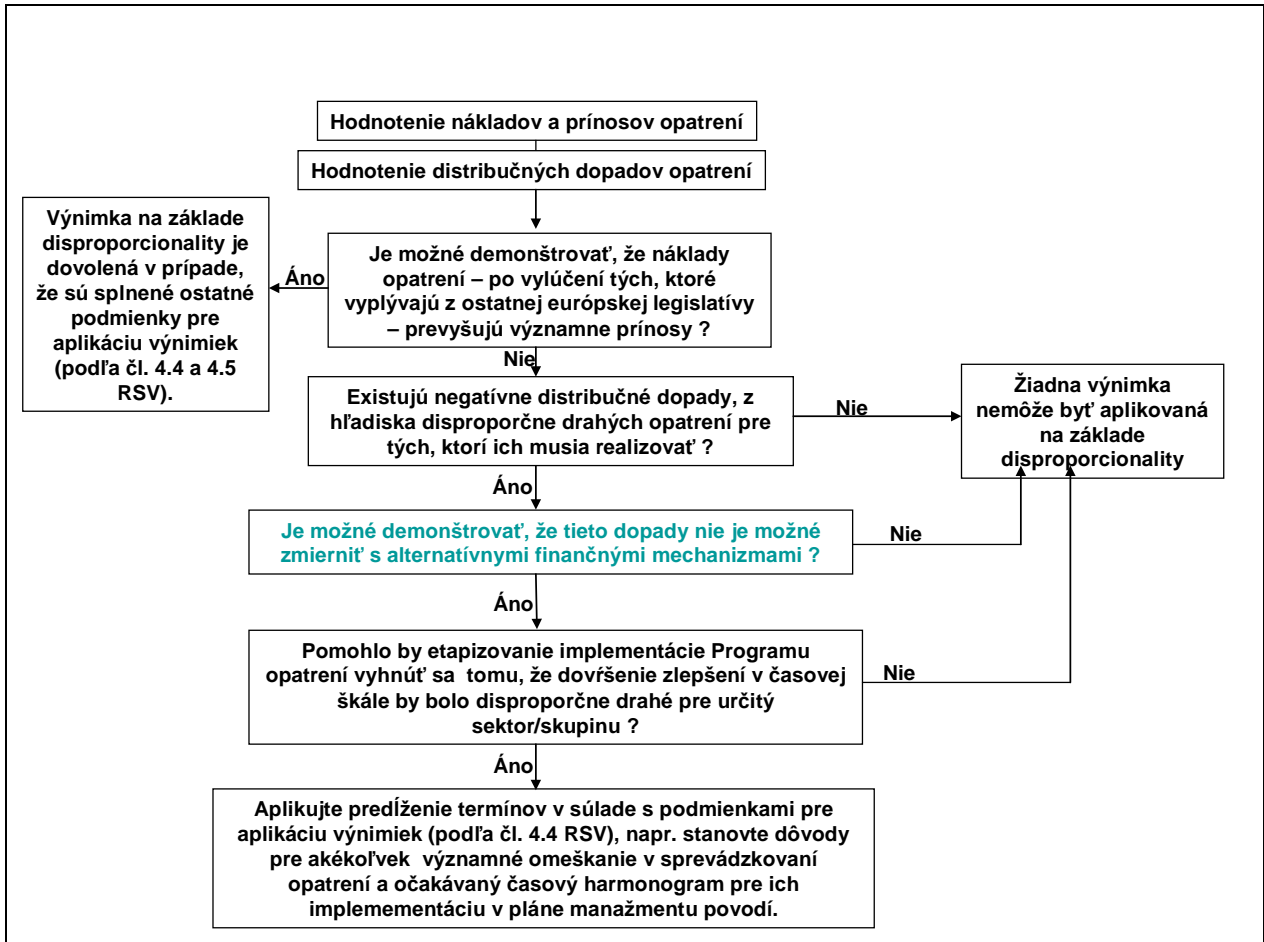
Jednou z tém workshopu bola „**Úloha sociálnych a ekonomických nákladov v návratnosti nákladov**“. Na workshope boli prijaté tieto závery:

RSV požaduje, aby členské štáty vzali do úvahy princíp návratnosti nákladov (vrátane environmentálnych a zdrojových nákladov, v zmysle článku 9 RSV) vodohospodárskych služieb, ako aj princíp „užívateľ a znečisťovateľ platí“. Rôzne užívania vody (rozčlenené prinajmenšom na priemysel, poľnohospodárstvo, domácnosti) prinesú adekvátny príspevok k úhrade nákladov na vodohospodárske služby (čl. 9.1), čím sa položí *dôraz na potrebu prepojenia užívaní vody a služieb*, ktoré sú využívané na zmiernenie negatívneho environmentálneho dopadu týchto užívaní.

V prípadoch, kde je „**schopnosť platiť**“ kritériom na posúdenie nákladov ako disproporcionálnych, článok 9 RSV dovoľuje, aby nový finančný mechanizmus zmiernil disproporcionálne – negatívne distribučné dôsledky opatrení (t.j. na tých, ktorí majú platiť).

Názory rôznych členských štátov potvrdzujú, že sociálne a ekonomické účinky môžu hrať úlohu pri aplikácii princípu návratnosti nákladov vodohospodárskych služieb. **Zmiernenie negatívnych distribučných dôsledkov však v princípe nespôsobí rozpor pri aplikácii článku 9 v zmysle jeho porušenia.**

Nižšie uvádzame schému, ktorá ukazuje postupnosť krokov pri zvažovaní distribučných dopadov nákladov opatrení v kontexte disproporcionality:

Kroková postupnosť v prístupe na zvažovanie distribučných dopadov nákladov opatrení

Pri tvorbe Programu opatrení do 1. Plánu manažmentu povodí si treba pri navrhovaných opatreniach, ktoré majú zabezpečiť dosiahnutie cieľa RSV - dobrý stav vody - klásť jednu zásadnú otázku: Sú zabezpečené reálne podmienky pre uskutočnenie opatrenia? V prípadoch, kde tomu tak nie je, bude potrebná modifikácia opatrení, nastáva potreba uplatniť “výnimky” v zmysle predĺženia termínu realizácie opatrenia (čl. 4.4 RSV) a v zmysle požiadavky na prijatie menej prísnych cieľov (čl. 4.5 RSV). Uplatnenie výnimky “predĺženie lehôt” z dôvodu nedostatku financií v 1. Pláne manažmentu povodí nesie so sebou zváženie časového rozloženia nákladov opatrení do etáp v zmysle odseku 29 preambuly RSV. Ak by však i takto etapovite rozložené náklady po porovnaní s prínosmi opatrení mali vyjsť v neprospech prínosov, bude potrebné zredukovať “cieľ”, teda uplatniť výnimku na stanovenie “menej prísnych cieľov”. Takáto ekonomická výnimka môže byť uplatnená na národnej, resp. na regionálnej úrovni. Identifikácia výnimiek sa vždy musí realizovať v úzkom kontexte so stanovením priorít v danom plánovacom cykle. Prioritizácia opatrení sa zvažuje v špecifických pojmoch: technická, časová a regionálna prioritizácia. Na opatrenia, o ktorých sa

rozhodlo, že sa budú realizovať, musí byť zabezpečené finančné krytie. Počíta sa s financovaním z národných zdrojov, ako aj z fondov EÚ.

Uplatnenie výnimiek znamená, že do Programu opatrení, ktorý sa stane súčasťou Plánu manažmentu povodí sa tieto výnimky zapracujú, aby bolo jasné, v čom sa vyskytujú odchýlenia od "ideálneho Programu opatrení". Zapracovanie výnimiek v Programe opatrení v sebe nesie *okrem presnej identifikácie výnimky taktiež jej zdôvodnenie* podložené *ekonomickým hodnotením* (hlavne použitím analýzy nákladov a prínosov opatrení). **Akonáhle budú známe celkové náklady na Program opatrení, je potrebné vyhodnotiť finančné dôsledky Programu opatrení.** Znamená to, že treba *skúmať distribučné dôsledky nákladov opatrení na tých, na ktorých budú mať realizované opatrenia dopad (podľa požiadaviek RSV odhadnúť treba účinok opatrení na ekonomické sektory: domácnosti, priemysel a poľnohospodárstvo).* A toto je už kľúčový bod, od ktorého sa má odvinúť úloha vytvoriť - navrhnuť **stimulačnú cenovú politiku v oblasti vody**, ktorú majú členské štáty EÚ zaviesť do r. 2010 v súlade s uplatnením princípu "znečisťovateľ platí" v zmysle článku 9 RSV. Z dôvodu lepšej zrozumiteľnosti a bez úmyslu odklonu od platnej terminológie RSV je zmysluplné rozšíriť tento princíp na **"užívateľ a znečisťovateľ platí"**, pretože každý znečisťovateľ vody je súčasne jej užívateľom. Cenotvorba v zmysle článku 9 sa má stať stimulačným ekonomickým nástrojom, ktorý má motivovať a v konečnom dôsledku prispieť k efektívnemu využívaniu vody jej znečisťovateľmi a užívateľmi. Členský štát má teda vypracovať **postup** na zohľadnenie princípu úhrady nákladov na vodohospodárske služby v **novej, stimulačnej vodnej cenotvorbe, t.j. v novej cenovej politike pre vodné zdroje.** Pod pojmom náklady sú však okrem finančných nákladov zahrnuté i nové pojmy v zmysle RSV: náklady na životné prostredie a náklady na zdroje. *Členský štát má povinnosť v Plánoch manažmentu povodí informovať o plánovaných opatreniach na zavádzanie princípu úhrady nákladov a o príspevku rozličných spôsobov využívania vody k úhrade nákladov za vodohospodárske služby* (1. Plán manažmentu povodia bude schválený v r. 2009). Vzhľadom na reálnu situáciu v SR si pripomeňme i ďalší text článku 9 RSV, v zmysle ktorého členské štáty neporušia túto smernicu, pokiaľ sa rozhodnú v súlade so zavedenou praxou neuplatniť ustanovenie druhej vety odstavca 1 ("Do roku 2010 členské štáty zabezpečia:

- aby cenová politika v oblasti vôd dostatočne motivovala užívateľov k efektívnemu využívaniu vodných zdrojov, čím prispievajú k dosiahnutiu environmentálnych cieľov tejto smernice,
- primeraný príspevok rozličných *spôsobov* využívania *vody* rozčlenený aspoň **na** priemysel, domácnosti a poľnohospodárstvo, vychádzajúci z ekonomickej analýzy uskutočnenej podľa prílohy III so zohľadnením princípu, že znečisťovateľ platí.")

a k tomu prislúchajúcich ustanovení odstavca 2 („Členské štáty budú v *plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia* informovať o plánovaných opatreniach na *zavádzanie ustanovení* odseku 1, ktoré *prispievajú* k dosiahnutiu environmentálnych cieľov tejto smernice a o príspevku rozličných spôsobov využívania *vody*, k úhrade nákladov za vodohospodárske služby“) pre dané využívanie vody tam, kde to neohrozí účely a dosiahnutie cieľov RSV. Členské štáty musia v Plánoch manažmentu povodí informovať *o dôvodoch neuplatnenia plného znenia druhej vety odstavca 1.* Z toho teda jasne vyplýva, že **členský štát má umožnené prijať vlastnú, národnú stratégiu v novej cenovej politike, teda vo financovaní vodohospodárskych služieb; je však nutné skúmať sociálne, ekologické a ekonomické dôsledky úhrad, ako aj geografické a klimatické podmienky dotknutého regiónu alebo regiónov.**

Členský štát má v rámci svojich reportovacích povinností už v r. 2010 reportovať o **prijatých opatreniach, ktoré budú realizované do r. 2015 na dosiahnutie hore uvedenej úhrady nákladov na vodohospodárske služby** v zmysle článku 9 RSV („Členské štáty zohľadnia princíp úhrady nákladov za vodohospodárske služby vrátane nákladov na ochranu životného prostredia a na zdroje, majú na zreteli ekonomickú analýzu vykonanú v súlade s prílohou III a najmä v súlade s princípom „užívateľ a znečisťovateľ platí“). Znamená to, že členský štát má reportovať o spôsobe zavedenia novej, motivačnej cenovej politiky v oblasti vody – o finančnom mechanizme, ktorý v súlade s pojmom "primeraného príspevku" núti

najväčších znečisťovateľov čo *najväčšou mierou* prispievať na úhradu nákladov na vodohospodárske služby, ktoré je nútený využívať. Povedzme hneď, že v sociálno-ekonomických podmienkach SR je možné takúto intenzívnu motivačnú cenovú politiku zavádzať len v postupných krokoch, v rámci ktorých bude treba výraznejšie využívať hlavne ekonomické nástroje. V reportingu voči Európskej komisii v r. 2010 sa bude reportovať o uplatnení článku 9 RSV; o konkrétnych krokoch – opatreniach na zabezpečenie uplatnenia ustanovení tohto článku v praxi je treba jasne informovať už v Plánoch manažmentu povodí, ktoré majú byť schválené v roku 2009; bude sa v nich konštatovať, že v SR požiadavka článku 9 RSV sa do legislatívy transponovala, avšak v národnej legislatívne nie je ešte stanovená *miera primeranosti príspevkov* jednotlivých užívateľov vodohospodárskych služieb v zmysle článku 9 RSV (čo znamená, že užívatelia vodohospodárskych služieb nebudú zatiaľ *primerane* prispievať na úhradu vodohospodárskych služieb podľa Článku 9). Toto samozrejme zvyšuje riziko konfliktu s Európskou Komisiou, je tu i reálna hrozba sankcií zo strany Európskej Komisie.

Ako naznačujú súvislosti vyššie, hodnotenie distribučných dopadov nákladov opatrení nie je jednoduché, preto bolo a aj naďalej je predmetom diskusií členských štátov. Všeobecne platí, že jeden z dôsledkov negatívnych distribučných dopadov na určitý sektor alebo skupinu je **neschopnosť platiť**. Podstatná je otázka, či existujú negatívne dôsledky (nákladov opatrení), ktoré vyplývajú zo spôsobu, akým sú Programy opatrení platené. Negatívne distribučné dopady sú preto kritériom pri skúmaní schopnosti platiť.

Na jednej strane je dosť ťažké dokazovať a dohadovať sa o tom, že distribučné dôsledky hrajú úlohu v aplikácii menej prísnych cieľov (podľa čl. 4.5 RSV), na druhej strane by ale mohli hrať dôležitú úlohu v zdôvodňovaní rozloženia realizácie opatrení do viacerých etáp, t.j. do viacerých plánovacích cyklov, za účelom dosiahnutia cieľa dobrého stavu vody.

Ak sú zvažované negatívne distribučné dôsledky pri etapizovaní opatrení, ani tieto by samé o sebe nikdy nemali byť dostatočným argumentom na uplatnenie predĺženia termínu; argumenty by mali byť založené na hodnotení dopadov, porovnávajúc náklady a prínosy transparentným spôsobom.

Keď hodnotenia naznačujú, že distribučné dôsledky budú hrať úlohu, ešte predtým, ako sa zväží predĺženie termínu, treba vziať do úvahy možnosti, ktoré ponúka RSV, ako by sa malo k nim pristupovať:

- Najprv by sa malo preskúmať, či negatívne distribučné dôsledky môžu byť zmiernené *alternatívnymi finančnými mechanizmami* v rámci členského štátu (myslí sa viaczdrojové financovanie; do úvahy sa má brať distribúcia nákladov medzi znečisťovateľov a užívateľov, využívanie verejných rozpočtov /na rôznych úrovniach – štát, kraj, mestá a obce/, ako aj financovanie z fondov EÚ; v tejto súvislosti treba zdôrazniť nekompromisné stanovisko Európskej komisie, ktoré je jednoznačné: prijatie RSV Radou a Európskym parlamentom znamená pre členské štáty povinnosť zdosťupniť všetky nevyhnutné prostriedky pre implementáciu RSV).
- Článok 9 RSV dovoľuje v súvislosti s mechanizmami zmierniť disproporčné distribučné dôsledky, pretože členské štáty môžu brať ohľad na sociálne, environmentálne a ekonomické dôsledky úhrady nákladov (pri požiadavke adekvátneho príspevku rôznych využívaní vody/užívateľov k úhrade nákladov na vodohospodárske služby).

Treba mať na pamäti, že vyššie uvedené prístupy a ich realizácia v praxi sú podkladom pre diskusie so všetkými najdôležitejšími „hráčmi“ (zástupcami sektorov poľnohospodárstva,

priemyslu, obcí...) v procese implementácie RSV, ako aj so širokou verejnosťou. Dôvodom, prečo toto RSV umožňuje je, že jej jadrom v konečnom dôsledku je zavedenie trvalo udržateľného manažmentu vodného hospodárstva.

AKÝ MÁ BYŤ PODIEL FINANČNÝCH NÁSTROJOV NA KRYTÍ CELKOVÝCH NÁKLADOV ?

Aký je teda podiel „primeraného príspevku“ jednotlivých sektorov – užívateľov vodohospodárskych služieb a zároveň znečisťovateľov vody na úhrade nákladov ? (odpoveď by mala dať ekonomická analýza a aj stav kvality vody (ekologický a chemický stav vody) v súčasnosti v jednotlivých povodiach. Do budúcnosti s tým súvisí tiež nutnosť preskúmať súčasnú účinnosť zákona č. 245/2003 Z.z. o IPKZ (zákon o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a NV SR č. 296/2005 Z.z. (ktorým sa ustanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd a limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia odpadových vôd).

Aké sú východiská, alebo skôr oporné body, o ktoré sa možno v súčasnosti oprieť (keď ekonomická analýza takto cielene zameraná ešte vypracovaná nie je) ?

Pri zisťovaní (odhade) primeraného príspevku za jednotlivé sektory možno vychádzať napr. z vypúšťaných množstiev odpadovej vody v jednotlivých sektoroch: domácnosti, priemysel a poľnohospodárstvo (zdroj údajov: SHMÚ): percentuálny podiel vypúšťanej odpadovej vody týchto jednotlivých sektorov na celkovom množstve vypúšťanej vody **by mohol byť východiskom pre stanovenie miery ich príspevkov na úhradu nákladov vodohospodárskych služieb.** Tento podiel môže byť potom premietnutý do (nejakej formy) environmentálnej dane – napr. dane za odpadovú vodu (má ju napr. Slovinsko), t.j. ktorú budú platiť v rôznej výške domácnosti, priemysel a poľnohospodárstvo (podľa podielu - miery znečisťovania).

POTREBA UPLATNENIA EKONOMICKÝCH NÁSTROJOV VO FINANCOVANÍ VODNÉHO HOSPODÁRSTVA:

V plánoch manažmentu povodí, ktoré majú byť schválené v r. 2009 je potrebné uviesť, že v SR sa požiadavky článku 9 RSV transponovali do novely zákona o vode č. 364/2004 Z.z., čo je prvý krok sledujúci *stanovenie primeraného príspevku rôznych využívaní vody* (ktorí sú zároveň užívateľmi vodohospodárskych služieb) v zmysle článku 9 RSV. Každý členský štát musí v zmysle uvedeného článku zaviesť do r. 2010 takú stimulačnú cenovú politiku, ktorá zohľadní princíp „užívateľ a znečisťovateľ platí“; čo znamená, že užívateľ a znečisťovateľ rôznych využívaní vody prostredníctvom primeraného príspevku bude motivovaný k efektívnemu využívaniu vodných zdrojov; *tento primeraný príspevok má zabezpečiť úhradu nákladov na poskytované vodohospodárske služby*. Nová cenová politika bude znamenať novú koncepciu, stratégiu oceňovania vodných zdrojov v zmysle požiadaviek a cieľa RSV. RSV sleduje cieľ environmentálny, ktorým je dosiahnutie dobrého stavu vody. Ale cieľom environmentálnym je aj efektívne využívanie vodných zdrojov, čo nie je nič iné, ako šetrenie vodou. Odbery vody sú veľkým zásahom do vodných ekosystémov, do vodného životného prostredia.

Nová koncepcia cenovej politiky musí byť prostredníctvom MŽP SR predložená na schválenie vláde. Táto úloha, zaoberajúca sa prvým návrhom finančného mechanizmu zaisťujúceho návratnosť nákladov za vodohospodárske služby v zmysle článku 9 RSV, je prvým východiskom, podkladom pre zostavenie uvedenej koncepcie. V r. 2009 bude úloha pokračovať a jej závery budú podkladom pre predloženie koncepcie novej cenovej politiky prostredníctvom MŽP SR vláde. Po schválení koncepcie vládou bude treba vypracovať vykonávací predpis (vyhlášku) na uplatnenie princípu „užívateľ a znečisťovateľ platí“, t.j. hlavne stanoviť výšku primeraného príspevku rôznych využívaní vody, ako aj určiť formy ekonomických nástrojov na jeho zabezpečenie vo forme platieb, poplatkov, prípadne dane a zároveň stanoviť ich výšku ((pre účely RSV sa ekonomickými nástrojmi myslí uplatnenie rôznych finančných nástrojov (cena, poplatky...) a fiškálnych (daňových) nástrojov, ktoré majú mať stimulačný účinok k dosiahnutiu cieľov RSV)).

V plánoch manažmentu povodí je treba uviesť, že zatiaľ dôsledne cenovú politiku do r. 2010 podľa požiadaviek čl. 9 RSV nie je reálne v SR zaviesť, je to možné len v postupných krokoch. *Ekonomické nástroje v zmysle článku 9 RSV sú vša k v SR už v súčasnosti čiastočne v praxi zavedené*. Aby sme teda mohli popísať, aké kroky sú už v zmysle článku 9 RSV aplikované, v nasledujúcej časti sa zameriame na to, aký je súčasný stav vo využívaní ekonomických nástrojov vo vodnom sektore, t.j. aké ekonomické nástroje sa v SR v zmysle „motivačnej, stimulačnej cenovej politiky“ už uplatňujú a aké sú návrhy na jej zintenzívnenie do budúcnosti.

PLATBY A POPLATKY V SÚČASNOSTI ZAVEDENÉ VO VODNOM HOSPODÁRSTVE V SR

V SR sú v súčasnosti vo vodnom sektore zavedené nasledovné platby a poplatky:

- cena za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody (vodné) (Výnos ÚRSO na príslušný rok)
- cena za odvedenie a čistenie odpadovej vody (stočné) (Výnos ÚRSO na príslušný rok)
- platba za odbery povrchovej vody z vodných tokov v množstve nad 15.000 m³ ročne alebo 1.250 mesačne m³ (Z.č.364/2004 Z.z, § 78 ods. písm.a/ a § 3 NV SR č.755/2004 Z.z.– sadzba v Sk za m³ regulovaná ÚRSO-m)
- platba za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu vodného toku pri inštalovanom výkone väčšom ako 100 kW (Z.č.364/2004 Z.z. § 78 ods. písm.b/ a §4 NV SR č.755/2004 Z.z. – sadzba v Sk za 1kWh regulovaná ÚRSO-m)
- platby za odbery energetickej vody y vodných tokov na vodných stavbách vo vlastníctve vzužívateľa hydroenergetického potenciálu vodného toku pri inštalovanom výkone väčšom ako 10 MW (Z.č.364/2004 Z.z, § 78 ods. Písm.c/ a §5 NV SR č.755/2004 Z.z. – sadzba v Sk za m³ regulovaná ÚRSO-m)
- využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách uskutočnených podľa medzinárodnej zmluvy (Z.č.364/2004 Z.z, § 78 ods. písm.d/; úhradu týchto činností má vykonávať užívateľ)
- používanie vôd na plavbu na vodných cestách a poskytovanie ďalších služieb vo verejnom záujme (Z.č.364/2004 Z.z, § 78 ods. písm.e/; na úhradu týchto činností sa zaviazal štát)
- poplatky za odbery podzemných vôd (sadzba podľa §6 NV SR č.755/2004:Z.z. pre verejné vodovody – 1,00 Sk/m³, odbery pre účely podľa osobitného predpisu – 0,70 Sk/m³, odbery geotermálnych vôd a odbery iných podzemných vôd na energetické využitie – 0,80 Sk/m³, odbery na ostatné použitie – 3,00 Sk/ m³); tieto poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu
- poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd (§9 NV SR č.755/2004 Z.z.); tieto poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu
- pokuty udeľované orgánmi štátnej vodnej správy (§ 74 zákona 364/2004 Z.z.); tieto poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu

NÁVRH PLATIEB A POPLATKOV V ZMYSLE PRINCÍPU „UŽÍVATEĽ A ZNEČISŤOVATEĽ PLATÍ“

V zmysle zavedenia cenovej politiky podľa čl. 9 RSV, berúc do úvahy princíp „znečisťovateľ a užívateľ platí“, navrhujeme:

- a) *sprísniť poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd na základe zoznamu spoplatnených zdrojov znečistenia, predpokladom k tomu je:*
- b) *prehodnotiť rozsah znečisťujúcich látok - rozšíriť rozsah znečisťujúcich látok vo vode, prípadne vylúčiť niektoré znečisťujúce látky z povinnosti spoplatnenia*
- c) *prehodnotiť súčasnú hranicu povinnosti platiť poplatky na vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd a znížiť ju zo súčasných 10.000 m³ na hranicu nižšiu*
- d) *prehodnotiť výšku platieb za odbery povrchových vôd a znížiť hranicu povinnosti platiť za odbery zo súčasných 15.000 m³ /ročne a 1.250 m³ /mesačne na 6.000 m³ /ročne a 500 m³ /mesačne*
- e) *zaviesť platby za odbery na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy (hranicu povinnosti platiť stanoviť na 6.000 m³/ročne resp. 500 m³/mesačne za odbery z povrchových vôd) (v budúcnosti rozčleniť platby za odbery na zavlažovanie z povrchových vôd a na platby za odbery z podzemných vôd)*
- f) *prehodnotiť resp. odstrániť výnimky v spoplatňovaní, ktorými je v zmysle z.č. 364/2004 Z.z užívateľ.vodohospodárskych služieb oslobodený od povinnosti platiť za ne – tzv. podlimitné odbery z povrchovej vody, nespoplatnené podľa § 78 ods. 3, písm. a/, ako aj výnimky v spoplatňovaní odberov vymenovaných v § 78 ods.5 (okrem napúšťania odstavených ramien vodných tokov tvoriacich chránený biotop rastlín a živočíchov a odberov na protipožiarne opatrenia)*
- g) *spoplatniť využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu vodného toku pri akomkoľvek inštalovanom výkone (na rozdiel od súčasného spoplatnenia pri inštalovanom výkone väčšom ako 100 kW)*
- h) *spoplatniť odbery energetickej vody z vodných tokov na vodných stavbách vo vlastníctve užívateľa hydroenergetického potenciálu pri každom inštalovanom výkone (na rozdiel od súčasného spoplatnenia pri inštalovanom výkone väčšom ako 10 MW)*
- i) *úprava alebo vypustenie ustanovenia v z.č. 364/2004 Z.z., § 78, ods. 3, písm. d/: Využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách uskutočnených podľa medzinárodnej zmluvy - nakoľko umožňuje rôzny výklad; je potrebné zjednotiť princíp zákona na všetkých užívateľov hydroenergetického potenciálu*
- j) *zvýšiť poplatky za odbery podzemných vôd (SVP, š.p. predáva pre účely verejných vodovodov napr. vodárenským spol. za 1,- SK/m³)*
- k) *diferencovať ceny pitnej vody aj podľa toho, z ktorého zdroja pochádza – z povrchových alebo podzemných vôd*
- l) *diferencovať ceny pre domácnosti, pre priemysel a pre poľnohospodárstvo*
- m) *diferencovať ceny vody napr. zavedením dvojzložkovej tarify (fixnej a variabilnej)*

- n) žiaduca je aj *nad'alej diferenciácia cien vody aj v regiónoch* - podľa miestnych sociálnych a ekonomických podmienok (v súčasnosti sú ceny v regiónoch diferencované)
- o) zväžiť aj *zavedenie dane za odpadovú vodu*
- p) *zaviesť poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do podzemných vôd* - hlavne v poľnohospodárstve (napr. podľa plochy obhospodarovanej pôdy)
- q) *prehodnotiť a prípadne sprísniť mechanizmus pokút za nedodržanie ochrany kvality povrchových vôd*

K bodu a/: *sprísniť poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd:*

Pre budúcu novelu NV SR č. 755/2004 Z.z. (ktorá môže nasledovať až po nadobudnutí účinnosti novely zákona o vode č. 364/2004 Z.z.), sa navrhuje zaviesť okrem poplatku za znečistenie (na základe sadzby), stanoveného pri prekročení koncentračných a bilančných limitov určitého ukazovateľa znečistenia a zároveň pri prekročení objemu odpadových vôd nad 10.000 m³/rok:

- osobitne ešte nový **poplatok z objemu vypúšťaných odpadových vôd do povrchových vôd**, ktorý sa vypočíta vynásobením objemu vypúšťaných odpadových vôd za kalendárny rok navrhovanou sadzbou 0,5 Sk za 1 m³
- **Zaviesť vzorec na výpočet tarify (sadzby) v Sk za kg znečisťujúcej látky:**

$$T = \sum_{i=1}^{n-2} K_2 \times [(M_i \times E_i) + K_{1BOD} \times (M_{BOD} \times E_{BOD}) + K_{1COD} \times (M_{COD} \times E_{COD})] \dots$$

T = tarifa (sadzba) v Sk/kg znečisťujúcej látky

K = korekčný koeficient celkovej tarify - sadzby (závisí na kvalite vody vodného útvaru, posudzovanej na základe 5 tried kvality v zmysle RSV)

M = množstvo znečisťujúcej látky v kg/rok

E = čiastka v SK/kg znečisťujúcej látky

BOD = biologická spotreba kyslíka

COD = chemická spotreba kyslíka

- **korigovať slovný popis spôsobu výpočtu** (§ 9 NV SR č. 755/2004 Z.z.) v súlade s vyššie uvedenými doplnkami.

SVP, š.p. Žilina vyberá poplatky za vypúšťané odpadové vody a odvádza ich Environmentálnemu fondu. SVP vypracováva každoročne správu o týchto poplatkoch a objemoch a posielala ju SIŽP. Tieto poplatky sú príjmami Environmentálneho fondu. V nasledujúcej tabuľke uvádzame vývoj celkovej výšky platieb plynúcich z poplatkov za vypúšťané odpadové vody od r. 2003 do 2007:

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v tis. SK				
2003	2004	2005	2006	2007
214.333	185.745	185.745	325.224	355.016

V prílohe č. 2 uvádzame v súčasnosti platné sadzby poplatkov za vypúšťané odpadové vody za jednotlivé znečisťujúce látky v SR. Pre porovnanie **v prílohe č. 3** sadzby platné v súčasnosti v ČR (v zmysle z.č. 254/2001 Sb. a jeho prílohy č. 2) a **v prílohe č. 4** sadzby platné v Maďarsku (v zmysle predpisu č. 89/2003).

Pri poplatkoch za vypúšťanie odpadových vôd, ako aj pri cenách pitnej vody a odpadovej vody a tiež pri všetkých ostatných spoplatnených užívaníach vody musí byť zohľadnená inflácia, ktorá sa má prirodzene odraziť v náraste cene vody.

K bodu b/: *prehodnotiť rozsah znečisťujúcich látok - rozšíriť rozsah znečisťujúcich látok vo vode (nielen BSK, CHSK, ale aj rozpustných látok, nebezpečných látok, zvlášť škodlivých látok...) – povolenia na vypúšťanie odpadových vôd (v súčasnosti je ich 36), ktoré vydávajú OÚ ŽP obsahujú zoznam znečisťujúcich látok širší, ale v skutočnosti sa platia poplatky len za 2 alebo 3 látky, nie za všetky – prakticky sa so zoznamom týchto v súčasnosti platených látok stretá SVP ako správca tokov, ktorý vyberá poplatky za ne; taktiež treba prehodnotiť prípadné vylúčenie niektorých znečisťujúcich látok z povinnosti spoplatnenia, pokiaľ ich prítomnosť vo vodách je v súčasnosti už zanedbateľná; úlohu určiť znečisťujúce látky vo vode, ktoré majú byť spoplatnené (ako aj rozšírenie resp. zredukovanie ich rozsahu), má v procese implementácie RSV pracovná skupina 2.3 – „Hodnotenie stavu vôd“, nakoľko táto skupina hodnotí stav vody – ekologický a chemický stav povrchových vôd.*

K bodu c/: *prehodnotiť súčasnú hranicu povinnosti platiť poplatky na vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd a znížiť ju zo súčasných 10.000 m³ na hranicu nižšiu, ktorá by znečisťovateľa skutočne motivovala k efektívnejšiemu využívaniu vodných zdrojov, čo je cieľ RSV.*

Inkasovanie poplatkov za odvádzanie odpadovej vody do povrchových vôd možno považovať za ekonomický nástroj už zavedený v praxi a čiastočne v zmysle princípu „znečisťovateľ platí“.

V súčasnosti podľa § 79 z.č. 364/2004 Z.z poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd platí ten, ktor vypúšťa odpadové vody do povrchových vôd v množstve presahujúcom 10 000 m³ za kalendárny rok alebo 1 000 m³ za mesiac a prekročí v príslušnom ukazovateli znečistenia stanovené limity (§81 ods.1 písm e/). Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd sa rovnajú súčtu poplatkov vypočítaných pre jednotlivé ukazovatele znečistenia ako súčin sadzby a bilančného množstva znečistenia vypúšťaných odpadových vôd za kalendárny rok. Sadzby na výpočet poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd sú v Prílohe č. 2 NV č. 755/2004 dané pre jednotlivé ukazovatele znečistenia. Príloha č. 2 obsahuje aj poplatky v percentách platené v určitých časových obdobiach (2006 až 2008 a od r. 2009), pričom tieto percentá sú platené z vypočítanej celkovej výšky poplatkov.

V období 2006 až 2008 v niektorých ukazovateľoch je stanovených 75 % , 80 % alebo až 100 %; ale až od r. 2009 sa podľa Prílohy č. 2 očakáva 100% pri všetkých ukazovateľoch,

teda celková výška poplatku. Napriek tomuto prísnejšiemu spoplatneniu od r. 2009 v zmysle Prílohy 2 NV SR 755/2004 Z.z., nie je možné takto postavený spôsob platenia poplatkov za odvádzanie odpadovej vody do povrchových vôd ešte pokladať za nástroj dostatočne motivujúci znečisťovateľov vody, ktorí sú zároveň jej užívateľmi a vyžaduje si prísnejšie stanovené pravidlá na to, aby mohol plniť svoju stimulačnú funkciu, ako vyžaduje RSV. Preto by bolo žiadúce hranicu povinnosti platiť poplatky na vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd znížiť (súčasná povinnosť je nad 10.000 m³/rok).

Ďalej treba vziať do úvahy tok uvedených poplatkov v súčasnosti: poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd podľa § 79 z.č.364/2004 Z.z. určuje a vyberá a tiež vymáha správca vodohospodársky významných tokov a sú príjmom Environmentálneho fondu (spolu s poplatkami za znečisťovanie životného prostredia, zo sankčných postihov a z poplatkov za odbery podzemných vôd). Správca vodohospodársky významných tokov však nemá spätné právo čerpania týchto prostriedkov z Environmentálneho fondu, pretože Environmentálny fond rozdeľuje svoje príjmy podľa priorit, vyplývajúcich z jeho poslania ako štátneho fondu na uskutočňovanie štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie a teda tieto priority stanovuje MŽP SR. (Environmentálny fond nie je priamo viazaný na štátny rozpočet). Ide o podporu činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni vo forme dotácie, úveru a kombinácie dotácie s úverom, o ktorú musí žiadateľ požiadať, na základe písomného rozhodnutia ministra o poskytnutí podpory fond uzavrie so žiadateľom písomnú zmluvu o poskytnutí podpory; na poskytnutie podpory však neexistuje žiadny právny nárok).

Na jednej strane treba jednoznačne konštatovať, že poplatky za odvádzanie odpadových vôd do povrchových vôd sú v súčasnosti ekonomickým – legislatívnym nástrojom, ktorého účinnosť je nutné posilniť prísnejšími požiadavkami, na druhej strane však aj samotný Environmentálny fond zásluhou svojich „transformácií“ už čiastočne prispel k dôslednejšiemu sledovaniu zdrojov svojich príjmov a v rámci nich i uvedených poplatkov.

Dôvody sú nasledovné: Environmentálny fond bol založený zákonom č. 587/2004 Z.z. a začal aktívne pôsobiť od januára 2005, odkedy funguje samostatne. Predtým jeho činnosti vykonával Štátny fond životného prostredia, po jeho zrušení sa transformoval a pôsobil ako Sekcia realizácie environmentálnych programov na MŽP SR. Pred vznikom Environmentálneho fondu plynuli zdroje príjmov cez kapitolu rezortu životného prostredia a neboli dôsledne oddelené. Novovytvorený Environmentálny fond má vlastné zdroje príjmov, ktoré si prísne sleduje a upozorňuje zodpovedné inštitúcie na neuhrádzanie poplatkov. Ak dlžník nezaplatí ani po upozornení, poplatky môžu byť vymáhané pomocou exekútorov. Tento „tvrdý prístup“ je vo vzťahu k menej solventným firmám, porušujúcim environmentálne predpisy, zmierňovaný poskytovaním splátkových kalendárov, avšak nie zmiernením poplatkov.

Prísnejším sledovaním platenia poplatkov rastú príjmy Environmentálneho fondu za znečisťovanie životného prostredia, ale tento rast nemožno spájať s jednoduchým konštatovaním o zhoršení stavu životného prostredia.

(Znamená to v prvom rade to, že vymáhanie prostriedkov je dôslednejšie, nakoľko v súčasnosti fond nečerpá už žiadne prostriedky zo štátneho rozpočtu, ako tomu bolo v minulosti. Environmentálny fond má dnes len vlastné zdroje príjmov, ktoré plynú cez Štátnu pokladnicu (zriadenú, aby rezort financií mal pod kontrolou verejné prostriedky) na zvláštny účet. Sledovanie príjmov je takto jednoduchšie a prispieva k lepšej komunikácii so správcom vodohospodársky významných tokov, ktorí poplatky za odvádzanie odpadových vôd do povrchových vôd určujú).

K bodu d/: prehodnotiť výšku platieb za odbery povrchových vôd a znížiť hranicu povinnosti platiť za odbery zo súčasných 15.000 m³/ročne a 1.250 m³/mesačne na 6.000 m³/ročne a 500 m³/mesačne:

Do tejto úpravy by mali spadať všetky odbery povrchovej vody nad uvedené limity (okrem napúšťania odstavených ramien vodných tokov tvoriacich chránený biotop rastlín a živočíchov a odberov na protipožiarne opatrenia), vrátane napúšťania verejných kúpalísk, na prevádzku rybochovných zariadení a rybníkov, na napúšťanie vodných nádrží osobitne vhodných na chov rýb.

Platby za túto vodohospodársku službu sú tržbami SVP, š.p., ; návratnosť nákladov za túto službu predstavuje len 87,96 % (2005) resp. 80,58 % (2006). Percentuálne vyjadrenie návratnosti nákladov uvádzame z dôvodu, že prípravným krokom k motivačnej cenovej politike je odhad súčasnej úrovne – miery úhrady (návratnosti) nákladov na vodohospodárske služby.

Platby za odbery povrchových vôd sú v zmysle RSV formou „nákladov na zdroje“, čo je tiež forma nákladov environmentálnych. V zmysle RSV je treba posudzovať odbery ako významný vplyv (pressure), ktorý výrazne zasahuje do vodného ekosystému. Má teda priamu súvislosť s ovplyvňovaním vodných ekosystémov a tým aj vodného životného prostredia a jeho ekologickej kvality.

K bodu e/: *Zaviest' platby za odbery na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy (v budúcnosti ich rozčleniť na platby z odberov na zavlažovanie z podzemných vôd a na platby za odbery z povrchových vôd).*

V súčasnosti neexistuje povinnosť platiť *platby za odbery na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy*, čo je veľmi nelogické (§ 78, ods.5, písm. e/ z.č.364/2004 Z.z.). – platby z odberov na zavlažovanie z povrchových vôd by mali plynúť do SVP, š.p.a zároveň by mali zostať jeho príjmami; platby z odberov na zavlažovanie z podzemných vôd by mali vyberať a aj príjmy by mali plynúť správcovi podzemných vôd – tieto platby je možné zaviesť až po legislatívnom ustanovení tohto správcovstva v legislatíve (pripravovaná novela zákona o vode č. 364/2004 Z.z. ho neobsahuje); výšku týchto platieb bude treba stanoviť podľa odhadu miery znečistenia podzemných vôd.

K bodu f/: *prehodnotiť resp. odstrániť výnimky v spoplatňovaní tzv.podlimitných odberov z povrchovej vody, nespokatnené podľa § 78 ods. 3, písm. a/.*

V prípade osobitného užívania vôd na podnikateľskú činnosť by mali byť spokatnené všetky odbery povrchovej vody bez ohľadu na limity 6.000 m³/ročne a 500 m³/mesačne.

Podlimitné odbery týkajúce sa hydroenergetického potenciálu a energetickej vody sú riešené priamo v návrhu v bodoch g/ a h/.

K bodu g/: *spokatniť využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu vodného toku pri akomkoľvek inštalovanom výkone (na rozdiel od súčasného spokatnenia pri inštalovanom výkone väčšom ako 100 kW):*

Súčasnú spokatnenie pri zohľadnení vyššie uvedeného limitu nad 100 kW vytvára podmienky na diskrimináciu odberateľov vody pri využívaní hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných tokoch v správe správcu vodného toku pri inštalovanom výkone väčšom ako 100 kW a poškodzuje správcu vodných tokov; aj malé vodné elektrárne môžu významnou mierou spôsobiť zvýšenie nákladov na toku (nad aj pod energeticky využívaným profilom bez povinnosti primeraného podielu zmien pri ich

odstraňovaní; pritom dopady takýchto stavieb v súčasnosti hradia tí, ktorí majú stavby s inštalovaným výkonom väčším ako 100 kW.

K bodu h/: *spoplatniť odbery energetickej vody y vodných tokov na vodných cestách vo vlastníctve užívateľa hydroenergetického potenciálu pri každom inštalovanom výkone (na rozdiel od súčasného spoplatnenia pri inštalovanom výkone väčšom ako 10 MW):*

Stanovený limit spoplatnenia nad 10 MW opäť vytvára podmienky na diskrimináciu odberateľov vody pri využívaní energetickej vody toku pri inštalovanom výkone väčšom ako 10 MW a poškodzuje správcu vodných tokov (podobne ako v bode e/).

K bodu i/: *Využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách uskutočnených podľa medzinárodnej zmluvy - úprava alebo vypustenie tohto ustanovenia z legislatívy.*

Dôvodom navrhovanej zmeny je potreba zjednotenia princípu zákona pre všetkých užívateľov hydroenergetického potenciálu (súčasná úprava umožňuje rôzny výklad).

K bodu j/: *zvýšiť ceny za odbery z podzemných vôd:*

Otázka cien odberov podzemných vôd je v SR skomplikovaná aj faktom, že nie je zákonom ustanovený správca podzemných vôd.

V súčasnosti platné ceny za odbery podzemných vôd v SR uvádzame v **prílohe č. 5** a pre porovnanie ceny platné v ČR (v zmysle z.č. 254/2001 Sb. a jeho prílohy č. 2).

(Cena odberov z podzemných vôd v SR pre účely verejných vodovodov je 1,- SK/m³ – čo je cena nižšia ako v ČR, kde je cena pre zásobovanie pitnou vodou 2,- Kč/m³).

V zmysle RSV sú to tržby, ktoré majú prispievať na krytie „nákladov na zdroje“, čo je obdobne ako pri odberoch z povrchovej vody forma nákladov environmentálnych. Je tomu tak preto, že odbery vody predstavujú veľký vplyv – zásah do vodného útvaru a tým aj do vodného životného prostredia.

V posledných rokoch sa prejavuje tendencia poklesu odberov povrchových vôd a zvyšovania odberov z podzemných vôd, nakoľko podzemná voda je lacnejšia (ale jej zásoby sa znižujú, čo je samo osebe veľmi negatívnym javom už z dôvodu, že podzemná voda je prednostne určená na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou, pretože je jej najkvalitnejším zdrojom; nadmernému čerpaniu podzemnej vody z dôvodu výhodnejšej ceny je treba zabrániť).

Otázka cien odberov podzemných vôd je v SR skomplikovaná aj faktom, že nie je zákonom ustanovený správca podzemných vôd.

V zákone o vode je potrebné doriešiť správu podzemných vôd (pripravovaná novela zákona o vode č. 364/2004 Z.z. ho neobsahuje). Poplatky za odbery podzemných vôd by mali byť príjmami tých subjektov, ktoré budú plniť úlohy spojené so správou podzemných vôd: v súčasnosti je to v oblasti monitoringu hlavne SHMU, ďalej by to mohlo byť SVP, š.p., Žilina. Konkrétny návrh *zvýšenia poplatkov za odbery podzemných vôd* však možno priniesť až po odhade nákladov na činnosti spojené so správou podzemných vôd (SHMU, SVP, š.p.).

K bodu k/: *diferencovať ceny pitnej vody aj podľa toho, z akého zdroja pochádza – z povrchových alebo podzemných vôd:*

Tu platia argumenty uvedené v bode vyššie.

K bodu l/: *diferencovať v novom cenovom mechanizme ceny vody pre rôzne skupiny odberateľov* - do r. 2007 boli rôzne ceny len pre domácnosti a „ostatných odberateľov“ spolu, v r. 2007 boli tieto krížové dotácie odstránené – čo sa pre cenový mechanizmus v zmysle RSV nedá považovať za najoptimálnejšie riešenie; ak by sa opätovne stanovili rôzne ceny – napr. vyššie ceny za vodu pre priemysel a poľnohospodárstvo ako pre domácnosti – potom by domácnosti mohli mať ceny nižšie a boli by takto nepriamo dotované priemyslom a poľnohospodárstvom.

K bodu m/: *diferencovať ceny vody napríklad zavedením dvojzložkovej tarify* - skladajúcej sa z *fixnej* a *variabilnej* zložky (podobne ako v pri platbách za elektrinu); dvojzložková tarifa sa môže týkať vody pitnej i odpadovej vody.

Konkrétnu štruktúru týchto dvoch zložiek navrhujeme takto:

Pitná voda:

- fixná tarifa za pitnú vodu (alebo: fixný poplatok za službu) – ktorú jednotliví odberatelia musia zaplatiť bez ohľadu na spotrebu vody; fixná tarifa sa stanoví v SKK (EUR) za rok;
- variabilná tarifa za pitnú vodu – v SKK (EUR) za jeden m³ fakturovanej vody.

Pri fixnej tarify je možné uplatniť pravidlo, že zákazník, ktorý zaplatí fixnú tarifu, je oprávnený odoberať niekoľko prvých m³ (napr. 5 m³) zadarmo (týchto niekoľko m³ nepodlieha variabilnej tarife). Ďalšia spotreba už podlieha variabilnej tarife.

Je tiež možné uplatniť systém *blokových taríf*. Predpokladom k tomu je rozčleniť spotrebu vody do blokov a každý blok bude mať osobitnú variabilnú cenu za m³. Fixná tarifa je stanovená napr. 300,- SKK (10 EUR) za rok, za prvých 20 m³ spotrebovanej vody je tarifa napr. 28,- SKK (1,- EUR) za m³ a všetka ďalšia spotreba je napr. 1,3 EUR za m³.

Odpadová voda:

- fixná tarifa za odpadovú vodu (alebo fixný poplatok za službu) – ktorú jednotliví producenti budú musieť zaplatiť bez ohľadu na objem vypúšťanej vody; fixná tarifa sa stanoví v SKK (EUR) za rok;
- variabilná tarifa za odpadovú vodu – v SKK (EUR) za jeden m³ odpadovej vody.

Množstvá vypúšťanej odpadovej vody:

- u väčšiny veľkých priemyselných producentov sú merané
- u väčšiny ostatných producentov sa fakturujú objemy odpadovej vody ako percento spotreby vody (domácnosti – byty, domácnosti – individuálne domy, malé firmy).

Zásobovanie pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadovej vody sú dve základné vodohospodárske služby, pri ktorých RSV predpokladá úhradu - návratnosť ich nákladov

v cene. Pre simuláciu taríf pitnej vody, odpadovej vody, ale i poplatkov za vypúšťanú odpadovú vodu, ktoré zabezpečia úhradu – návratnosť nákladov v cene zmysle článku 9 RSV - môže prakticky poslúžiť model ASTEC. Model, ktorý pracuje v Exceli, bol vyvinutý v rámci projektu UNDP-GEF (Danube Regional Project), je verejný softvér, schopný simulovať hore uvedené tarify pre rôzne zvolené užívateľské kategórie (skupiny užívateľov, ako: domácnosti, priemyselné veľké podniky, malé podniky a pod.). Užívateľskú príručku a všetky nevyhnutné inštrukcie k jeho užívaniu je možné nájsť na nasledujúcich web-stránkach:

http://www.undp-drp.org/drp/activities_1-6_7_tariffs_and_charges.html

http://www.undp-drp.org/drp/themes_municipal-ws-ww.html

K bodu n/: *nad'alej diferenciacia cien vody v regiónoch* – práve miestne a sociálne podmienky sú silným faktorom obhajujúcim „sociálne únosnú cenu vody“ – priamo odvodenú z daného regiónu (na základe podielu výdavkov za vodu na čistých príjmoch domácností v prípade osobitne stanovených cien pre domácnosti).

K bodu o/: *zvážiť aj zavedenie novej dane – dane za odpadovú vodu*, ktorú by mohli platiť buď producenti odpadových vôd v priemysle, poľnohospodárstve a v domácnostiach, alebo jednoducho všetci obyvatelia (z dôvodu zainteresovanosti na zlepšení životného prostredia).

*V prípade zavedenia dane za odpadovú vodu pre „producentov“ odpadovej vody je možné vychádzať napr. z percentuálneho podielu vypúšťanej odpadovej vody jednotlivých sektorov – najväčších znečisťovateľov (priemysel, poľnohospodárstvo, domácnosti) na celkovom množstve vypúšťanej odpadovej vody (zdroj údajov: SHMÚ). Tento percentuálny podiel bude predstavovať základ pre obraz o „primeranom príspevku“ uvedených sektorov k pokrytiu nákladov na životné prostredie a môže byť východiskom pre stanovenie výšky dane. Túto daň takto budú platiť v rôznej výške domácnosti, priemysel a poľnohospodárstvo. V **prílohe č. 6** sú vypočítané opísané percentuálne podiely, pričom sa vychádzalo z objemov vypúšťanej vody za roky 2004, 2005 a 2006.*

*V prípade zavedenia dane za odpadovú vodu pre všetkých obyvateľov je možné vychádzať z podielu celkovej vypúšťanej vody na národnej úrovni na celkových odberoch vody. Ďalšou možnosťou je primeranú výšku takejto dane stanoviť kompetentným štátnym orgánom. V **prílohe č. 6** je vypočítaný uvedený podiel, pričom sa vychádzalo z objemov vypúšťanej vody a odberov za roky 2004, 2005 a 2006.*

K bodu p/: poplatky za vypúšťanie odpadových vôd *do podzemných vôd* v SR vôbec nie sú zavedené, resp. len pre individuálne prípady - § 21, ods. 4 (364/2004)– najviac na štyri roky – takýmito individuálnymi prípadmi sú napr. – horské oblasti, kde nie je možné odvádzanie odpadových vôd do povrchových vôd (v ČR -viď § 100 českého vodného zákona 254/2001).

K bodu q/: *prehodnotiť a prípadne sprísniť mechanizmus pokút za nedodržanie ochrany kvality povrchových vôd*

Ako príklad režimu udeľovania pokút uvádzame výťah z príslušného predpisu o pokutách v Maďarsku, ktorý je v **prílohe č. 7**.

Použitá literatúra:

1. Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000, ustanovujúca rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky
2. Ekonomika a životné prostredie; Úkoly spojené s implementáci Rámcové smernice vodní politiky; Metodický dokument (WATECO) a prílohy k nemu
3. Zákon č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon)
4. Nariadenie vlády SR č. 755/2004 Z.z., ktorým sa ustanovuje výška neregulovaných platieb, výška poplatkov a podrobnosti súvisiace so splatňovaním užívania vôd
5. Zákon o vodách č. 254/2001 Sb (vodní zákon)
6. Costs for Water Services for the 2004 River Bssin Characterisation Report (Art. 9) (Final version May 5, 2004; Prepared by Drafting Group ECO 1)
7. Pricing Policies for Enhancing the Sustainability of Water Resources (Commission of the European Communities, Brussels, 26.7.2000)
8. Exampntions to the Environmental Objectives under the Water Framework Directive; Article 4.4 (extention of deadlines), 4.5 (less stringent objectives) and 4.6 (temporary deterioration), Policy Paper endorsed by the Water Directors´s meeting in November 2007 in Lisbon)
9. Conclusions on Examptions and Disproportionate Costs (Water Directors´s meeting under Slovenian Presidency, Brdo, 16-17 June 2008)
10. Materiály z workshopu o výnimkách v zmysle RSV, konanom v Kodani (apríl 2008)
11. Výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 3/2006, ktorým sa ustanovuje rozsah cenovej regulácie za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadovej vody verejnou kanalizáciou, spôsob jej vykonania, rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, spôsob určenia výšky primeraného zisku a podklady na návrh ceny
12. Výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 5/2006, ktorým sa ustanovuje rozsah cenovej regulácie za poskytovanie vodohospodárskych služieb súvisiacich s využitím vodného toku, spôsob jej vykonania, rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, spôsob určenia výšky primeraného zisku a podklady na návrh ceny
13. Výnos Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 1/2007, ktorým sa ustanovuje rozsah cenovej regulácie v sieťových odvetviach a spôsob jej vykonania
14. Podklady z SVP, š.p. Žilina k analýze súčasného stavu problematiky vodohospodárskych služieb z augusta 2008)

PRÍLOHY

Príloha č. 1

Návratnosť nákladov na vodohospodárske služby v SR– národná úroveň

r. 2004

Sektor VHS	Celkové tržby		Ekonomicky oprávnené náklady		Celkové dotácie		Miera návratnosti nákladov
	mil.Sk	mil.EUR	mil.Sk	mil.EUR	mil.Sk	mil.EUR	%
Zásobovanie pitnou vodou (vodovody)	4 858	121,31	4 874	121,71	117	2,92	97,27
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd (kanalizácie)	3 620	90,40	3 374	84,26	80	1,99	104,92
Vodovody a kanalizácie spolu	8 478	211,71	8 248	205,97	197	4,92	100,40
Správa povodí ^{1/} :							
- HEP	x	x	x	x	x	x	x
- Energetická voda	x	x	x	x	x	x	x
- Odbery povrchových vôd	x	x	x	x	x	x	x
Správa povodí celkom	x	x	x	x	x	x	x
Celkom	8 478	211,71	8 248	205,97	197	4,92	100,40

1/ Za sektor správy povodí údaje za rok 2004 nie sú k dispozícii

2/ Kurz SKK/EUR 2004= 40,045

r. 2005

Sektor VHS	Celkové tržby		Ekonomicky oprávnené náklady		Celkové dotácie		Miera návratnosti nákladov
	mil.Sk	mil.EUR	mil.Sk	mil.EUR	mil.Sk	mil.EUR	%
Zásobovanie pitnou vodou (vodovody)	5 104	132,25	4 876	126,34	56	1,45	103,53
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd (kanalizácie)	4 101	106,26	3 536	91,62	353	9,15	105,99
Vodovody a kanalizácie spolu	9 205	238,51	8 412	217,97	409	10,59	104,56
Správa povodí:							
- HEP	353	9,15	761	19,72	0	0	46,39
- Energetická voda	203	5,26	135	3,50	0	0	150,37
- Odbery povrchových vôd	899	23,29	1 022	26,48	0	0	87,96
Správa povodí celkom	1 455	37,7	1 918	49,70	0	0	75,86
Celkom	10 660	276,21	10 330	267,67	409	10,59	99,24

1/ Kurz SKK/EUR 2005= 38,593

r. 2006

Sektor VHS	Celkové tržby		Ekonomicky oprávnené náklady		Celkové dotácie		Miera návratnosti nákladov
	mil.Sk	mil.EUR	mil.Sk	mil.EUR	mil.Sk	mil.EUR	%
Zásobovanie pitnou vodou (vodovody)	5 465	146,72	5 394	144,81	135	3,62	98,81
Odvádzanie a čistenie odpadových vôd (kanalizácie)	4 407	118,31	3 851	103,39	954	25,61	89,67
Vodovody a kanalizácie spolu	9 872	265,03	9 245	248,20	1 089	29,24	95,00
Správa povodí:							
- HEP	370	9,93	775	20,81	0	0	47,74
- Energetická voda	55	1,48	138	3,70	0	0	39,86
- Odbery povrchových vôd	838	22,50	1 040	27,92	0	0	80,58
Správa povodí celkom	1 263	33,91	1 953	52,43	0	0	64,67
Celkom	11 135	298,94	11 198	300,63	1 089	29,24	89,71

1/ Kurz SKK/EUR 2006= 37,248

Príloha č.2

Sadzby na výpočet poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd, koncentračné limity a bilančné limity platné v SR

Ukazovateľ	Symbol	Sadzba	Koncentračný limit mg/ l	Bilančný limit kg/ rok	V roku 2006 až 2008 ³⁾	Od roku 2009 ³⁾
Chemická spotreba kyselíka dichromanom	CHSK _{C_r}	6	30	10 000	75 %	100 %
		12	70	10 000		
Chemická spotreba kyselíka dichromanom pre vody z výroby celulózy, papiera, zo zušľachtovania bavlnených a ľanových textílií	CHSK _{C_r}	3	40	10 000	75 %	100 %
Nerozpustné látky	NL ¹⁾	3	30	10 000	100 %	100 %
Fosfor celkový	Pcelk	100	2	2 000-7500	75 %	100 %
		100	1	nad 7 500		
Dusík celkový	Ncelk	15	15	10 000-75 000	75 %	100 %
		15	10	nad 75 000	75 %	100 %
Dusík amoniakálny	N-NH ₄ ²⁾	15	15	nad 2 000		
Rozpustné anorganické soli	RAS	0,5	1 100	20 000	100 %	100 %
Absorbovateľné organicky viazané halogény	AOX	200	0,2	15	80 %	100 %
Ortuť	Hg	15 000	0,002	0,4	80 %	100 %
Kadmium	Cd	3 000	0,01	2	80 %	100 %

Vysvetlivky:

- 1) Poplatok za tento ukazovateľ platí len pre znečisťovateľov, ktorí neplatia poplatok za CHSK_{C_r}, alebo ak koncentrácia NL je vyššia ako trojnásobok koncentrácie CHSK_{C_r}.
- 2) Ak znečisťovateľ spĺňa podmienky na spoplatnenie v ukazovateľoch Ncelk a N-NH₄, od bilančnej hodnoty Ncelk sa odpočíta bilančné množstvo N-NH₄. tento rozdiel sa použije ako základ na určenie výšky poplatku.
- 3) Z vypočítanej celkovej výšky poplatkov sa v určených časových obdobiach platia poplatky v uvedených percentách.

Príloha č.3

Sadzby pre výpočet poplatku a hmotnostné a koncentračné limity zpoplatnenia platné v súčasnosti v ČR

UKAZATEL znečistění	SAZBA Kč/ kg	LIMIT ZPOPLATNĚNÍ	
		hmotnostní kg/rok	koncentrační kg/rok
1.			
a) CHSK nečištěné odpadní vody do 31.12.2004	16	20 000	40
od 1.1.2005	16	8 000	40
b) CHSK čištěné odpadní vody	8	10 000	40
c) CHSK pro odpadní vody čištěné z výroby buničiny a ze ušlechťování bavlnářských a lnářských textilií	3	10 000	40
2. RAS	0,5	20 000	1200
3. nerozpuštěné látky ⁴⁷⁾	2	10 000	30
4. fosfor celkový			
do 31.12.2004	70	13 000	3
od 1.1.2005	70	3 000	3
5. dusík amoniakální do 31.12.2004	40	15 000	15
6. dusík Nanorg od 1.1.2005	30	20 000	20
7. AOX od 1.1.2002	300	15	0,2
8.rtuť	20 000	0,4	0,002
9. kadmium	4 000	2	0,01

47) Poplatek za tento ukazatel platí pouze znečišťovatelé, kteří:

- a) neplatí poplatek za CHSK, ale znečištění přesahuje limit pro zpoplatnění NL, nebo
- b) vypouštějí v odpadních vodách více NL, než činí trojnásobek množství CHSK.

Príloha č. 4
Maďarsko

Sadzba vo Ft za záťaž vody znečisťujúcimi látkami sa počíta podľa vzorca:

$$\text{VTD (Ft/rok)} = \sum (M_i [\text{kg/rok}] \times P_i [\text{Ft/kg}]) \times T \times I$$

VTD= suma vo Ft za rok, platená za záťaž vody

M_i = i-te množstvo látky medzi vstupom a výstupom v kg za rok (vstup= na vstupe voda je už znečistená niekým iným) a firma produkuje ďalšie odpadové vody znečisťuje ďalej (výstup)

$$M_i = Q \times C_{i(\text{priemer})}$$

kde

Q=objem znečistenej vody za suchý rok v m³

C_i = priemerná ročná koncentrácia i-teho parametra v kg/m³

$c_i = 0$, ak koncentrácia neprekročí predpísanú hranicu

T = korekčný koeficient podľa kategórie (A,B, C)

I = ak sa nevytvoria sedimenty v odpadovej vode, korekčný koeficient = 1.

P_i = jednotná sadzba z tabuľky 3 pre i-tu znečisťujúcu látku

V poslednej tabuľke sú sadzby pre jednotlivé znečisťujúce látky.

Korekčný koeficient pre rôzne oblasti citlivosti

kategória	korekčný koeficient (T)
A	1,4
B	1,0
C	0,7

Kategórie (A,B,C) – predpisom je určené, ktorá oblasť – región do ktorej kategórie patrí.

Korekčný koeficient pri nakladaní s ílovitými sedimentami

Spôsob umiestnenia	korekčný koeficient		
	Kategória oblasti		
	A	B	C
Úžitkové spálenie			
Využitie sedimentov v poľnohospodárstve, napr. na hnojenie	0,8	0,8	0,8
spálenie	1	1	1
Iné nakladanie			
prechodné skladovanie	1,3	1,2	1,1
Skládka (len ílovitých alebo spolu s komunálnym pevným odpadom)	1,2	1,1	1,0
Regionálna skládka (len ílovitých alebo spolu s komunálnym pevným odpadom)	1,1	1,0	1,0

Sadzby na výpočet poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd, platné v Maďarsku

Znečisťujúca látka	Základná jednotná sadzba Ft/kg
Dichróm kyselina	90
Fosfor	1.500
Dusík	180
Ortuť	220.000
Kadmium	44.000
Chróm	8.800
Nikel	8.800
Olovo	8.800
Meď	4.400

Poznámka:

Vzorec a sadzby sú stanovené v Predpise č. 89 na rok 2003 (2003.évi LXXXIX. törvény a környezetterhelési díjról)

Príloha č. 5

Ceny za odbery podzemných vôd v SR:

Pre verejné vodovody. 1,00 Sk/m ³
Odbery na účely, ma ktoré sa použitie na pitnej vody ustanovuje podľa osobitného predpisu/*
Odbery geotermálnych vôd a odbery iných podzemných vôd na energetické využitie: 0,80 Sk/m ³
Odbery na ostatné použitie: 3,00 Sk/m ³

/* § 13c zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov

Ceny za odbery podzemných vôd v ČR:

Pre zásobovanie pitnou vodou: 2,00 Kč/ m ³
Pre ostatné užitia: 3,00 Kč/ m ³

Príloha č. 6

Celkové množstvo vypúšťanej odpadovej vody za SR v m ³ :			
2004	2005	2006	Priemer za roky 2004-2006
1 008 496 153	1 122 169 935	834 522 526	988 396 205
Množstvo vypúšťanej odpadovej vody za priemysel v m ³ :			
2004	2005	2006	Priemer za roky 2004-2006
523 668 442	446 708 767	286 042 067	418 806 425
Množstvo vypúšťanej odpadovej vody za poľnohospodárstvo v m ³ :			
2004	2005	2006	Priemer za roky 2004-2006
17 893 000	566 000	491 000	6 317 000
Množstvo vypúšťanej odpadovej vody za domácnosti v m ³ :			
2004	2005	2006	Priemer za roky 2004-2006
389 018 000	424 850 057	462 107 072	425 325 043
Percentuálny podiel vypúšťanej odpadovej vody jednotlivými sektormi na celkovom množstve:			
Priemysel 2004:	Priemysel 2005:	Priemysel 2006:	Priemer za roky 2004-2006
51,93 %	39,80 %	34,28 %	42,37 %
Poľnohospodárstvo 2004	Poľnohospodárstvo 2004	Poľnohospodárstvo 2004	Priemer za roky 2004-2006
1,77 %	0,05 %	0,059 %	0,64 %
Domácnosti 2004	Domácnosti 2005:	Domácnosti 2006:	Priemer za roky 2004-2006
38,57 %	37,86 %	55,37 %	43,03 %
Celkové odbery vody za SR v m ³ :			
2004	2005	2006	Priemer za roky 2004-2006
1 053 055 563	1 490 356 427	1 153 837 153	1 232 416 381
Percentuálny podiel celkove vypúšťanej odpadovej vody za SR na celkových odberoch SR:			
2004	2005	2006	Priemer za roky 2004-2006
95,77 %	75,30 %	72,33 %	80,20 %

Príloha č. 7
Maďarsko

Pokuty za nedodržanie ochrany kvality povrchových vôd v Maďarsku (na základe vládneho nariadenia č. 220/2004. (VII. 21.), Annex 2) – výťah hlavných bodov VN:

Výpočet pokút za znečistenie vody a potrubí:

Na základe odobratej vorky na odbernom mieste sa určí, či vzorka zodpovedá koncentračným limitom;
Určenie pokuty za prekročenie;

Nižšie sa uvádza, ako sa na danom odbernom mieste vypočíta pokuta na rok – spôsob sa odlišuje podľa zimných a letných období (výsledky sa sčítajú)

$$B_{\text{rok}} = \sum B_{\text{časový interval (obdobie)}}$$

Za časový interval sa vypočíta pokuta súčtom na rôzne znečisťujúce látky:

$$B_{\text{časový interval}} = \sum B_{\text{jednotl. ZL}}$$

B= pokuta za časový intzerval = súčet pokút za rôzne vyskytujúce sa znečisťujúce látky (ZL)

$$B_{\text{jednotl. ZL}} = M_f \times k$$

Výpočet pokuty na jednotlivé znečisťujúce látky (B): (M) množstvo látky, ktoré je prekročené nad konceentračný limit

K=pokuta za kg danej znečisťujúcej látky

V legislatívnom predpise sú stanovené v tabuľke sankcie - pokuty vo forintoch za kg jednotlivých rôznych znečisťujúcich látok vo vode a porušenie materiálu potrubí.

Na základe daného legislatívneho predpisu sa uplatňujú ešte ďalšie sankcie:

- **znečisťovateľ má urobiť „plán kontroly znečistenia vody“** a za nedodržanie je pokuta (sám znečisťovateľ si musí kvalitu vody monitorovať – má schválený plán kontroly kvality; v prípade, že neurobí plán – udelí sa mu pokuta)
- ak plán ani po vyzvaní to neurobí – udelí sa ďalšia pokuta
- ak má znečisťovateľ plán, ale ho neplní – udelí sa ďalšia pokuta
- znečisťovateľ dá zámerne nepravdivé hodnoty o znečistení - ďalšia pokuta
- ak znečisťovateľ plán na zníženie nečistôt nevypracuje do predpísaného termínu - ďalšia pokuta
- zníženie nečistôt sa nezhoduje s vypracovaným plánom - ďalšia pokuta
- ak znečisťovateľ povinnosť poskytnutia databázy o znečistení nesplní ani po vyzvaní – udelí sa pokuta
- aj je činnosť (výroba alebo technologická prevádzka) začatá skôr ako bolo pridelené povolenie na ňu a táto činnosť vyvolá znečistenie – znečisťovateľovi sa vyrúbi pokuta na každý deň (sadzby sú na deň)
- pri zmene údajov v povolení je treba žiadať o nové povolenie – ak ani po výzve o nové povolenie nie je požiadané – udelí sa pokuta
- za vypustenie odpadovej vody do povrchových vôd alebo do stoky na dažďovú vodu alebo vysypanie (najmä) potravinových odpadov do kanalizácie – udelí sa pokuta